

АДУКАЦЫЙНЫ СТАНДАРТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА” (I–XI КЛАСЫ)

1. МЭТА ВЫВУЧЭННЯ ПРАДМЕТА

Мэтай вывучэння вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура” з’яўляецца далучэнне вучняў да набывтаў айчынай мастацкай славеснасці (у кантэксце сусветнай), развіццё іх здольнасцей да эстэтычнага ўспрымання і ацэнкі з’яў літаратуры; фарміраванне эстэтычных густаў, інтарэсаў, грамадзянскай, духоўна-маральнай, камунікатыўнай культуры вучняў, выхаванне ўдумлівага чытача.

2. ЗАДАЧЫ ВЫВУЧЭННЯ ПРАДМЕТА

на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі
(агульнаадукацыйныя ўстановы з рускай мовай навучання)

- фарміраванне маўленчай дзейнасці на беларускай мове, узбагачэнне і пашырэнне слоўніка вучняў, забеспячэнне авалодання арфаэпічнымі і акцэнталагічнымі нормамі беларускай мовы;
- развіццё цікавасці да кніг беларускіх пісьменнікаў і чытання на беларускай мове, пашырэнне кола чытання малодшага школьніка, яго начытанасці;
- навучанне правільнаму, асэнсаванаму, выразнаму чытання ўголос і сам сабе з хуткасцю, якая не перашкаджае асэнсаванню;
- фарміраванне чытацкіх уменняў, уменняў слоўнікавай працы і літаратурных ведаў, неабходных для паўнаwartаснага ўспрымання літаратуры як мастацтва слова і разумення мастацкіх твораў і навукова-пазнавальных тэкстаў;

3. ЗМЕСТ АДУКАЦЫІ ПА ВУЧЭБНЫМ ПРАДМЕЦЕ “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі
(агульнаадукацыйныя ўстановы з рускай мовай навучання)

- творы вуснай народнай творчасці: загадкі, скарагаворкі, прыказкі і прымаўкі, песні, пацешкі, лічылкі, небыліцы, легенды, паданні, казкі (народныя і аўтарскія), творы беларускіх класікаў, якія ўвайшлі ў кола

дзіцячага чытання, творы сучаснай дзіцячай літаратуры, перыёдыка: дзіцячыя газеты і часопісы, слоўнікі і даведнікі;

літаратурныя веды пра:

- традыцыйную тэматыку кніг для дзяцей малодшага ўзросту (пра Радзіму, пра подзвігі, пра дзяцей, пра жывёл і расліны, пра поры года, пра чарадзейнае і фантастычнае, пра гісторыю машын і рэчаў, пра герояў, дзеячаў навукі і мастацтва);

- элементы кнігі (вокладка, тытульны ліст, прадмова, змест, пасляслоўе, ілюстрацыя);

- сродкі выразнасці пры чытанні ўголас (тон, тэмп, паўза, лагічны націск);

літаратурныя ўяўленні пра:

- асаблівасці твораў фальклору (калыханкі, лічылкі, скорогаворкі, загадкі, прыказкі, казкі);

- асаблівасці мастацкіх твораў (казкі, апавядання, верша, байкі);

- мастацкія сродкі выразнасці (вобразныя словы і выразы, параўнанні, адухаўленне з’яў прыроды, эмацыянальна-ацэначныя словы);

чытацкія ўменні:

- чытаць правільна, асэнсавана і бегла цэлымі словамі ўголас і сам сабе з хуткасцю, якая не перашкаджае разуменню; перадаваць пры чытанні арфаэпічныя асаблівасці беларускай мовы (правільнае вымаўленне беларускіх гукаў [ў], [дз’], [дж], [г], [ж], [ч], [р], [ц], падвоеных зычных), выразнае вымаўленне галосных;

- чытаць выразна ўголас мастацкія творы розных жанраў, карыстаючыся сродкамі інтанацыйнай выразнасці (тон, тэмп, паўза, лагічны націск);

- вылучаць словы, падобныя па гучанні да слоў рускай мовы і ўстанаўліваць іх значэнне;

- тлумачыць лексічнае значэнне незразумелых слоў праз кантэкст, пераклад і з дапамогай тлумачальнага слоўніка;

- вызначаць вобразныя словы і выразы, тлумачыць іх значэнне і ролю;

- разумець значэнне прыказак, трапных выразаў, “гаваркіх” слоў, ужытых у тэксте;

- прагназаваць змест тэксту па ілюстрацыях, загалоўку, апорных словах;

- эмацыянальна ўспрымаць і рэагаваць на пачутае / прачытанае;

- вылучаць словы і выразы, якія перашкаджаюць разуменню тэксту;

- устанаўліваць паслядоўнасць падзей, суадносіць паслядоўнасць падзей з малюнкавым радам; знаходзіць урыўкі тэксту, якія адпавядаюць ілюстрацыі;

- вызначаць месца, час, абставіны падзей;

- выяўляць прычынна-выніковыя сувязі паміж падзеямі і ўчынкамі герояў;

- вызначаць дзейных асоб, іх эмацыянальны стан, пачуцці, суадносіць дзейную асобу і ўчынак;

- характарызаваць героя на падставе паводзін і ўчынкаў;

- вызначаць адносіны аўтара да падзей, герояў, учынкаў;

- даваць уласную ацэнку ўчынкам і героям; выказваць уласнае стаўленне да падзей; аргументаваць сваю пазіцыю;
- фармуляваць тэму тэксту, вызначаць яго галоўную думку;
- тлумачыць заглавак твора ці прыдумваць свой заглавак да твора;
- вылучаць сэнсавыя часткі апавядальнага твора; складаць план тэксту;
- падрабязна пераказваць невялікі апавядальны тэкст ці ўрывак з яго па самастойна складзеным плане;
- выбарачна пераказваць тэкст з дапамогай апорных слоў; маляваць словамі партрэт героя ці карціну прыроды з твора;
- ужываць ва ўласным маўленні сродкі вобразнай выразнасці на падставе ўзораў з пачутага / прачытанага;
- самастойна адказваць і задаваць пытанні па змесце пачутага ці прачытанага;
- выяўляць і асэнсоўваць лінгвакранаяўчую інфармацыю;
- ацэньваць уласнае і пачутае чытанне і гаварэнне (адпаведнасць арфаэпічным і лексічным нормам);
- правільна называць кнігу (аўтар, назва);
- арыентавацца ў кнізе па назве, малюнках, змесце, прадмове, пасляслоўі;
- знаходзіць у змесце прозвішча аўтара, назву патрэбнага твора і старонку;
- выкарыстоўваць прыёмы выбару неабходнай кнігі для чытання (на пэўную тэму, пэўнага аўтара);